

Uttalande om systemdokumentation och behandlingshistorik för kassaregister

ALLMÄNT RÅD (BFNAR 2004:1)

1. Detta allmänna råd skall tillämpas av den som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078) och använder ett s.k. kassaregister. Med kassaregister avses kassaapparat, kassaterminal, kassasystem, taxameter och liknande.
2. Kravet på systemdokumentation i 5 kap. 11 § bokföringslagen (1999:1078) gäller även för kassaregister, vilket innebär att det i företaget skall finnas en beskrivning av hur kassaregistret fungerar. Beskrivningen utgör räkenskapsinformation.
3. Kravet på behandlingshistorik i samma bestämmelse gäller även för de programmeringar och inställningar som görs i ett kassaregister. Uppgifterna skall göra det möjligt att förstå hur de enskilda posterna hanteras i kassaregistret. Uppgifterna utgör räkenskapsinformation.
4. Detta allmänna råd träder i kraft den 1 januari 2005 och skall tillämpas för tid efter ikraftträdandet.

MOTIVERING

Frågan

I detta uttalande behandlar Bokföringsnämnden (BFN) frågor beträffande systemdokumentation och behandlingshistorik för kassaregister.

Gällande rätt

I bokföringslagen (1999:1078, BFL) finns det inte någon bestämmelse om att bokföringsskyldiga skall använda kassaregister för att dokumentera sin kontantförsäljning. För vissa branscher har dock i annan lagstiftning införts bestämmelser om användning av kassaregister. För restauranger med serveringstillstånd gäller, enligt 8 kap. 5 a § alkohollagen (1994:1738), att all försäljning skall registreras i kassaregister. Statens folkhälsoinstitut har gett ut föreskrifter för tillämpningen av

bestämmelsen i alkohollagen (FHFS 2003:2). För företag som driver taxitrafik enligt yrkestrafiklagen (1998:490) gäller Vägverkets föreskrifter (VVFS 1999:177).

Enligt 5 kap. 6 § BFL skall det finnas en verifikation för varje affärshändelse. Vid försäljning av varor och tjänster mot kontant betalning får inbetalningar under en dags försäljning även dokumenteras med en gemensam verifikation, om det är förenat med svårigheter att upprätta verifikationer för de olika affärshändelserna. I förarbetena till BFL anges som exempel på sådana undantag att företaget varje dag gör ett stort antal kontantaffärer som rör mindre belopp och kundkretsen är anonym (prop. 1998/99:130 s. 397). I sådant fall får den gemensamma verifikationen utgöras av uppgifter från en kassaapparat, kassarapport eller annan uppgift som anger summan av mottagna betalningar (5 kap. 6 § BFL).

Enligt 5 kap. 11 § BFL skall ett företag upprätta sådana beskrivningar över bokföringssystemets organisation och uppbyggnad som behövs för att ge överblick över systemet (systemdokumentation). Företaget skall också upprätta sådana beskrivningar över genomförda bearbetningar som gör det möjligt att utan svårighet följa och förstå de enskilda bokföringsposternas behandling (behandlingshistorik). I förarbetena till BFL anges att med systemdokumentation avses beskrivningar, instruktioner och annan dokumentation som gör det möjligt att förstå hur bokföringssystemet är uppbyggt. Med behandlingshistorik avses information om hur enskilda bokföringsposter har behandlats och vilka behandlingsregler som därvid har gällt. Behandlingsregler utgörs av instruktioner som har skapats för beräkning av bokförda belopp, kontering, sammanställning av bokslut eller rättelser m.m. (prop. 1998/99:130 s. 398).

I BFNs rekommendation R 10 Systemdokumentation och behandlingshistorik anges att det är den bokföringsskyldige som ansvarar för att BFL:s krav på dokumentation efterlevs och att detta innebär att den bokföringsskyldige måste sätta sig in i och själv bedöma om dokumentationen uppfyller lagens krav. Detta är inte minst angeläget i samband med inköp av standardsystem. Av BFN R 10 framgår att med behandlingshistorik avses dokumentation som gör det möjligt att i erforderlig omfattning i efterhand ta reda på vilka behandlingsregler som har tillämpats för enskilda bokföringsposter.

Bedömning

Vad är ett kassaregister? (punkt 1)

På marknaden förekommer många olika slag av kassaregister. Vanligt är att även begreppet kassasystem används, beroende på att olika fysiska apparater (kassaapparat, skrivare, kortläsare m.m.) kan vara sammankopplade. Begreppet kassaregister omfattar alla enheter som ingår i ett system som tar emot och bearbetar inslagna belopp. Enligt det allmänna rådet är även en taxameter att betrakta som ett kassaregister.

Gemensamt för alla kassaregister som säljs på marknaden, oavsett vilken teknisk uppbyggnad och vilken programvara de har, är att de är konstruerade för att kunna ta fram kvitton till kunder och att inslagna belopp lagras i register. De lagrade uppgifterna kan tas fram i efterhand för att användas i företaget, bl.a. som underlag för bokföringen.

Krav på kassaregister?

I de flesta kontantbranscher använder företagen kassaregister för hantering av sin kontantförsäljning till konsumenter. Bruket av kassaregister har vuxit fram trots att det inte finns något krav i BFL att företagen skall använda kassaregister för att dokumentera kontantförsäljningen till kunder.

För två branscher har dock i annan lagstiftning införts bestämmelser som innebär krav på registrering av kontantförsäljningen i kassaregister. För taxi gäller, enligt yrkestrafiklagen och Vägverkets föreskrifter, att inkörda belopp skall registreras i taxameter. För restauranger med serveringstillstånd gäller, enligt alkohollagen, att försäljningen skall registreras i kassaregister.

Systemdokumentation för kassaregister – beskrivning av hur kassaregistret fungerar (punkt 2)

För att en utomstående skall kunna förstå hur ett kassaregister har behandlat affärshändelserna anges i det allmänna rådet att företag som använder kassaregister i verksamheten skall ha en beskrivning över hur kassaregistret fungerar och att denna beskrivning utgör räkenskapsinformation.

För företag som använder standardmodeller av kassaregister är kravet på systemdokumentation normalt uppfyllt om företaget bevarar den, vanligtvis flerspråkiga, manual som medföljer vid köp av ett nytt kassaregister. Om företaget av återförsäljaren fått en till svenska översatt manual är kravet på systemdokumentation dock uppfyllt om företaget bevarar endast denna manual, förutsatt att denna innehåller en fullständig beskrivning över de inställningsmöjligheter som kassaregistret har. Om det behövs för att en utomstående betraktare skall förstå hur kassaregistret fungerar skall även programmeringsmanualer eller liknande bevaras. Det skall anges vilka delar ett kassaregister består av och hur dessa samverkar. Det behöver inte vara den ursprungliga manualen som bevaras utan det kan vara en beskrivning som företaget upprättar. Det viktiga är att den beskriver hur kassaregistret fungerar. Eftersom beskrivningen är räkenskapsinformation skall den bevaras enligt reglerna för arkivering i BFL.

Samma krav gäller för köparen av ett begagnat kassaregister som för köparen av ett nytt kassaregister, dvs. i företaget skall det finnas en beskrivning över hur kassaregistret fungerar och denna beskrivning utgör räkenskapsinformation.

Behandlingshistorik i ett kassaregister – uppgifter om programmeringar och inställningar i kassaregistret (punkt 3)

Från ett kassaregister tas olika uppgifter fram som utgör underlag för bokföringen, t.ex. dagens försäljningssumma samt momsbelopp fördelat på olika momssatser. För att kunna förstå de uppgifter som ett kassaregister tar fram är det nödvändigt att veta hur kassaregistret har hanterat registrerade enskilda poster. I det allmänna rådet har därför angetts att kravet på behandlingshistorik enligt 5 kap. 11 § BFL gäller för kassaregister. Av kravet på behandlingshistorik följer att ett företag skall dokumentera hur registret vid olika tidpunkter är programmerat och inställt. Oftast är det inte svårt för ett företag att ta fram uppgift om detta eftersom kassaregister normalt har en funktion för utskrift av inställda programmeringar. Om gjorda programmeringar och inställningar kommer ut i form av koder måste företaget med hjälp av t.ex. manualer kunna förklara vad koderna innebär i klartext.

Kravet på behandlingshistorik innebär även att förändringar i programmeringen och inställningen som påverkar bokföringsuppgifter skall dokumenteras. När kassaregistret tas i bruk och vid varje tillfälle en ändring sker av programmet eller dess inställningar skall noteringar göras om vilka inställningar eller ändringar som gjorts och när de gjorts.

Detta uttalande har beslutats den 1 april 2004 av Bokföringsnämnden i plenum.

Hans Edenhammar
ordförande

Anders Bengtsson
kanslichef